

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

ГОД. I.

ИЗДАЕ

ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЪ.

Неделя, 16. Августа.

Число 14.

1842.

ПЪСМА

О которскимъ Сердарма : Янковићу Стояну ,
и Мочивуку Вуку , и Муи Диздару
Вакупскомъ ,

спѣвана по начину србски народныи пъсама

одъ

С. Цыукъ.

Књигу пише Диздаръ одъ Вакуна ,
Одъ Вакуца са люте краине .
Па є шалѣ къ бѣломъ Сараеву ,
Па колѣно Паши Босанскому .
Књигу пише , а у књизи цвили ,
И проклинѣ Пашу честитога :
Омеръ Паша живѣ тѣ Богъ убю ,
Ты изададе цареву краину .
Нит' се дѣо нит' се камодѣо ,
Нит' имао среће на мегдану ,
Ко што юнакъ я садъ среће немамъ ,
Бой біо ћи с' котарскимъ сердарма .
Ты садъ кафу піешъ на душеку ,
Кафу піешъ и любишъ ћевојке ,
А Вакунъ ти у неволишиши ,
И у иѣму турци и кадуне .
Знадешъ Паша , незнали те люди ,
Да си лютогъ змая расрдио ,
Лютогъ змая Янковић Стояна ,
Одъ Котора главу и Сердара . —
Ево има по године дана ,
По године а мало и више ,
Како си га одъ стра побратио ,
Па си иѣму бакшишъ обећао ,
Обећао сивога сокола ,
Самуръ калпакъ , ата мисирскога ,
Златне токе , бисерну челеинку ,
Бритку саблю , црлѣн' кабаницу ,
Обећао а рѣчъ недржао ,
Па Янковић за шалу незнаде .
Стоянъ иште вѣру одъ юнака ,

Или гледи да одшли шалу . —

Лошу коню и лошу юнаку ,
Три дни ода има до Вакуна :
То є Стоянъ за ноћ претурю ,
На алату коню виловноме .

У прозорѣ стиго подъ Небойшу ,
Съ побратимомъ Мочивукомъ Вукомъ ,
Докъ стигоша сташе бити кулу ,
Сданъ съ десна , а други са лѣва .

Полупаше стаклене пенжере ,
Съ топузиномъ врата поломиша .

Съ кони газе , съ бузданомъ туку ,
Не смѣ ій нико дочекати . —
У Вакуну нигди никогъ нема ,
Све побѣгло дрвлю и каменю ,

Одъ зулума Янковић Стояна ,

И Сердара Мочивука Вука .

На срамоту кулу освоили ,

И у кули коначъ поставили .

На Турке ти порезъ ударили ,

Сами суде , сами Турке гуле . —

Па што они сиротиню гняве ,

Не бы ињоизи ни по јада было ;

Већ повели с' собомъ Которане ,

Турили ій Туркомъ по конаци .

Па и они јади Турке гняве ,

И отимлю буле на срамоту . —

Јади Турци у неволишиши ,

А нико ій да одбрани нема .

Па іймъ доста и тай зулумъ иє ,

Но разбише на граду капю .

Повадили са виномъ міове ,

Полакъ пію , полакъ просипаю ;

Когда прође съ бузданы туку ,

А све вичу Пащу босанскога :

Море Паши гди су намъ бакшиши ?

Гди л' є дата твоя турска вѣра ?

Ал' на тебе ни жао намъ иє :

Мы кривимо твога азиадара ,

Азиадара Вакупскогъ Диздара ,

Дели Мую єдину варалицу.
 Иво Мујо єдна Аранзадо!
 Толи чинишъ каторскимъ Сердарма?
 Да ѡамъ те је сада уфатити,
 Волѣли бы нег' царево благо.
 Да пробамо наше шестоперце:
 Да јамъ нису пера ослабила.—
 То говоре, па се жилитаю,
 Топузину на кулу итаю;
 Бѣлу кулу оје да оборе,
 И учине покоръ и срамоту.
 А я немамъ владе никакове,
 Ни у руци гроша ни динара,
 Да јамъ могу бакшишъ учинити,
 И испунит' твое обѣћанї.—
 Већ' ты немой часа почасити,
 Но пиши јамъ ситне бурутліе;
 Па ји моли у име Божіје,
 И преклини са лѣбомъ и солю.
 Да с' окане бѣде и зіяни,
 Већ' да иду равноме Котору,
 А ты ћешь јамъ послати бакшишъ,
 И миразе давно обѣћане.
 Быће ињима ата и долама,
 Быће ињима ма теби небыло.—

РѢЧЬ У СВОЈЕ ДОБА.

ІІІ.

О потреби школа.*)

Много є узрока, кои су нашъ премилый родъ србскій у тако дубокой летаргіи досадъ придржавали. Насъ ни шуштани ћараброва, ни тутнява гвоздены путова сасвимъ изъ сна непробуди. Многому и свачему приписати се може, зашто мы, ако и дремовни, ипакъ санъ съ очију сасвимъ стрести немогомо. О тому говорити, за излично находимо. Али при свемъ томъ єдину, премда жалостну, истину свакомъ родолюбцу србскомъ одкрити морамо, т. е. да смо мы ићшто важно пренебрегли. Истину ову хвала Богу једва єданпуть све већма и већма увиђамо. Но едали се и найужнје твори, чимъ да се пренебрегнуто надокнади? Жалибоже мыслимъ,

да ћу башъ онда истину изповѣдити, ако рекнемъ, да досадъ одвећь много за ото учинѣно ние! Истина ћо у грудма свију насъ буди се ићко радостно чувство, кадъ се одкудъ, где се ни надали нисмо, што, къ благу народномъ клонеће се, појви: јеръ то потврђує, да баремъ признавати починѣмо, шта и колико намъ недостає. Али онда є текъ жалостъ, кадъ ташто напрезанѣ наше страномъ збогъ собственогъ незнания, и политични узрока, страномъ, а и често збогъ злобе и пакости оплакивати морамо! Кому се дакле кривица приписати има? — Слободно се усуђујемъ изрећи, нашимъ школама! — У ињима, гди се ученикъ свачему, само не потребама живота обучава, находити се множина јошъ одъ по вѣка непрегледаны и непсправљены книга, кое су многій душевный даръ сатрле и умориле. У нашимъ школама рекао бы влада умышљено пренебрегавање оны наука, кое су за животъ човека найпотребније. Ако се тому непомогне, то ће намъ народъ увѣкъ по тами незнания блудити, и свагда одъ ту же умѣшности зависити, и за слободну ума неодвистность никада сазрѣти неће. Зато мыслимъ да свакій искреній народолюбацъ желити мора, да се већъ єданпуть вниманіе и на народне школе србске обрати.

Прве србске школе, кадъ су Турци год. 1699 и 1717 изъ аустријски земаља изтерани, биле су само гдигди по манастиры, а истомъ седмогодишњегъ рата са Французи, Прусы и Шпаньолци г. 1747 заповѣдила є Царица Маріја Терезија, да се србске школе заведу. Затимъ блажене памети Царь Францъ І. установивши г. 1812 депутатију, коя да бригу о устројеню србско-народны школа носи, нашемъ народномъ изображенію сјайнје сунце є грануло. Но још намъ се полдневу неприближава! Школе су само по Бачкој, Банату, Срему, и Барањи, а у Славонији и Хрватской текъ по већимъ варошима уведене. У последњимъ предѣлима, особито по граници и данасъ има мѣ-

* Нѣки изрази у саставку овомъ узети су изъ чланка „Über das Bedürfniss der Gewerbschulen in Ungarn“, кој се налази у „Allgem. Wiener polytech. Journal.“

sta, где Србъи живе, а свои школа неимао! —

Одъ како є школа србски, свагда су са црквомъ тесно скопчане быле. Зато су у ны сасвимъ црковне књиге и уведене. Многе одъ овы исти учительи, кои є кругъ изображения сасма ограниченъ, а камоли малолѣтна дѣчица, неразумѣду. Кадъ оставе дѣца школу, врло ій се мало, особито по селы, на занатъ, ил' друге веће науке одважи. Понайвише се земљедѣлю предаю. Кой у смиль пословима понѣшто читати и писати мораю, науче читати и писати; али они многи, кои дѣла читанѣ и писанѣ (да рекнемъ) неизискую, кадъ школу сврше (ако сврше?), књиге, које и тако разумѣли нишу, другой дѣци, која у школу полази, продаду, а у рукама си ништа не задрже, будући радости немаю оно читати, што неразумѣду. Тимъ начиномъ ова голема множина за нѣколико година ни писмена непозае, а камо ли да бы читати ил' писати знала. Овако є кодъ нашегъ народа дѣтиство изображения човечиегъ! Оваково є жалостно станѣ наши елементарни школа, у коима бы требало да се положе темель осталомъ изображению! — Далѣ dakke съ тимъ књигама, које бѣдномъ дѣтешицу незахвалашь зной пѣде; које дѣтешице, по нарави тупо, правымъ папагаемъ чине, а марљиво, и задушу свою истину рану тражеће, одъ науке одвраћаю. Далѣ са свима одъ прећашни времена за кашигу данымъ намъ књигама школскимъ, ма којегъ оне имена и быле! Даймо дѣци нашей књиге у народномъ езику, које ће разумѣти, и изъ који ће правила живота поцрпти!*) — И заиста само то једи-

но, што є тежко, изъ толики добры дѣла, које на странымъ єзицима имамо, найболѣ изабрати, узрокъ є, што мы до дана јошъ при старомъ остадосмо. — Тко самомъ на жалост признати неће — ако є само животъ и станѣ школа наши добро познао: да смо мы много пренебрегли, много собственомъ немарносћу запустили, што бы све болѣ быти могло! Али јошъ ништа изгубљено је! Као што горе реко, познавање станя нашегъ већь є коренъ ухватило, и тимъ є првый коракъ на путу побољшана учинићи. На овомъ путу ступаймо напредъ! само напредъ!

Ал' шта намъ чинити вали, да съ ческу међу изображенимъ пародима мѣсто добијемо, кое нама по праву принадлежи?

Я мыслимъ да уводимо школе свуда, гдѣ ји јошъ нема, гдѣ и пайманѣ народа нашегъ има; да за школе књиге, коима срећу живота нашегъ оснивамо, у народномъ езику спишемо. Свакі одъ нась по силама своима по једанъ некъ новчићъ на светији олтаръ народногъ просвѣштена положи, цѣнећи Езопову басну о спопљу шиблъика. Нека нико, коме срећа служи, не украти велеможну рукопомоћь овомъ благородномъ дѣлу! Да, само устројаймо школе, не текъ голы рѣчји, но живогъ дѣланја! школе, у коима ћемо се сви народнимъ језикомъ изображавати! — Кадъ се школе умноже, и народу наука ослади — и књижество ће праву свою важность добити. — Књиге ће се више по народу разпростирати; а разпростиранјемъ обштеполезны књига утемељује просвѣћеность, дакле срећа, благостояње и слобода народа. Просвѣћеность принаша слободу како поединимъ людма, тако и читавимъ народима — рекао є једанъ ученый Нѣмацъ.

*) Блага жеља сва већь є предварена. Нѣг. Высокоблаг. Врх. школа Надзоратель Г. Евгеніј одъ Ђурковићъ, жељећи народну изображеност станови укрѣпити, таки при ступљењу свомъ на кормило прављења школскогъ высокославијомъ краљевскомъ мѣстозаступнијомъ Словутичкојонизије представљеније учинио є: да бы се једна ученая депутација одъ свештенства и

свѣтски литератора изаслана, која да опредѣли, и састави књиге за селску, варошку и грађанску учењу се дѣцу; које књиге, кадъ одъ высочайшегъ мѣста потврђене буду, да се у нашимъ народнимъ школама и предају. Милостивомъ рѣшенију скоро се надамо.

О Д Г О В О Р Ъ
Праволюбу (С. Д—ћ)
о д ъ
Свети ڪا.

Ohe! Jam satis est! —

Одако є поиллириванѣ почело, ние, чини ми се, чуднега и наопачнега умствованія было, него што є у Даници Иллрской у брою 29. о. г. ёданъ дѣо С. Д—ћ, Праволюба, подъ именомъ „Потомци Хрвата и Сербала у Иллрски, держава“ ставлѣнъ. Нымъ є сачинитель предузео доказати: да Хрвата выше има не-го Сербала, макаръ да Сербала выше има него Хрвата. И онъ овако умствує: Кадъ, вели, Константинъ Порфиородный говорећи о преселяњу Сербала у садашњу Сербију, каже, да су Сербљи пре не-го су дошли къ Римскомъ Цариградскомъ Императору Ираклју у Тессалію, и после у садашњу Сербију, живили у мѣсту названомъ Бойци, то є она земља, у којој су живили, морала яко малена быти, почемъ ние друго была него једно мѣсто (*locus*); и да є и Ираклј ными за пребыванї опетъ опредѣлјо једно мѣсто (градъ или варошъ?), кое се назвало одъ оногъ доба Сербја; па кадъ су они сви у једномъ мѣсту (граду или вароши?) живили, то ни є ий могло быти выше одъ 100 хиљада, а да се великудушинымъ покаже, да є имъ 200 хиљада. Даљ кадъ Константинъ Порфиородный о Хрватима каже, да ныиово само име значи *terram multam* (*horan — possidentes* *), то є ныи онда морало много быти, и кадъ каже да є само оружаны было 160.000, то є свега морало баръ два милљона быти; а кадъ є ныи два милљона было, а Сербала само двеста хиљада, онда су се Хрвати къ Серблјима односили као 10 : 1; а кадъ ово одношење стои, онда, ако Хрвата

* Наравно кадъ бы име Хрвата коренъ у Грчкомъ езыку имало, онда бы Константинова филология иѣшто значила.

има садъ само 400 хиљада, као што се каже, а Сербала 5,000.000, налази онъ да у првомъ случају (т. є. ако садъ Хрвата само 400 хиљада има) неможе Сербала выше одъ 40.000 быти; у другомъ случају пакъ (т. є. ако є садъ 5,000.000 Сербала) онда число Хрвата мора на 50 милљона изићи. Но будући да одъ два милљона Хрвата ондашињи садъ 50 милљона нема, то ни Сербала одъ две стотине хиљада ондашињи ние могло досадъ на петъ милљона наплодити се; и ако садъ има Сербала 5,000.000, то ни є могуће да су Сербљи, него су преливени Хрвати. А вайпосле заключује, ако бы противници горе стављну пропорцију изопачили како имъ драго, и да бы є башь наопако изврнули, зато и пакъ, онъ вели, стои то: да данашњи нашъ скупни језикъ ние ни само Хрватскій нит' само Србскій. Ово се зове: *Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis*. Заиста ко се никадъ смѣјо ние, и онай бы се морао на оваково умствованї насмѣјти.

Противъ оваковога умствованія доказатства историческа наводити, била бы крайна беспутиность и противоречие у самима рѣчма лежи, и првымъ погледомъ показује се. Где киша пада, ту барометеръ, ако лѣпо време показује, ништа неважи; нити ћемо за атаръ неудесна барометра држати, да непада киша, макаръ да пада. Где Сербала има 5,000.000 (5,294.000) а Хрвата по нѣговимъ рѣчма 400000 (801000) ту нетреба тражити, и изводити формулу изъ рѣчји Константина Порфиороднога, и на ньој оснивати число Сербала и Хрвата, и ове на формулу алгебраическу дотеривати и противъ сваке ньој противне истине. Рѣчи Константина Порфиороднога наведене одъ С. Д—ћа, Праволюба, могле су га на што болѣ и паметнѣe извести. Кадъ су Хрвати по рѣчма Константина Порфиороднога *) у

*) — *una cum suis populis discedens ab ipsis in Dalmatiam venit, ubi Ayares incolas invenerunt. — At a Chrovatis, qui in Dalmatiam venerunt, pars quaedam secessit, et Illyricum atque Pannionam occupavit.*

оно време дошли у Далмацію и онде нашли Аваре, икадъ є одъ овы єдна часть одвоила се, и Иллирикъ и Панонію освоила, то є наравно да су они свое народно име Хрвата са собомъ у Далмацію, Иллирикъ и Панонію донели, кое су и до данась задржали, и да провинција Иллірія или Иллирикъ, коју су они освоили, толико мало права има на измену ныиовога имениа народнога, колико и провинција Далмація и Паноніја, кое су такођеръ освоили, слѣдователно да Хрвати по томе што су дошли у Далмацію, Иллирикъ и Панонію, непрестано быти Хрвати, съ тимъ вишне, што су они и до данась свое народно име Хрвата задржали, дакле да и нико пута нема, Хрватима ныиово име одузимати, и Иллиріско, или Далматинско или Панонійско паметати. Тако су исто и Србљи име свое народно са собомъ у Тессалію и Мизію донели, кое су и до данась задржали, пити су зато, што су у Тессалію и Мизію дошли, постали Тессалоничани и Мизіани, а јоштъ манѣ Иллиричани, ако є Мизіја и спадала къ Иллирику; слѣдователно да є врло безпушно, Србљима ныиово име одузимати, и друго паметати, којега у народу нема. Та єсу ли Авари зато, што су пре Хрвата у Далмації живили, престали быти Авари; єсу ли Хуни зато, што су у Европу у туђеземие провинције дошли, и ныи освоили, престали быти Хунни; и да ли су Мађари дошавши у Паноніју зато изгубили свое име народно; єсу ли Арапи у Шпаніју дошавши зато престали быти Арапи, и постали Шпаньолци; єсу ли Турци дошавши у Грчку Европейску, и Римско-Источно царство освоивши престали зато быти Турци? — Србљи су Србљи, а Хрвати су Хрвати, и были, и остали, па живили они на мору Меотскомъ, или у Бойци, или у Тессаліи, или у Мизіи, или у Далмації, или у Иллирику или у Норику, или у Речі или у Паноніји или у Дакіи, — све є то једно; јерь земљомъ и мѣстомъ племе се не-

мѣни ни име народно, као и данась што су Србљи свуда Србљи, и држе себе за Срблѣ, были они у Сербіи, у Славоніи, Бачкой, Банату, Босни, Ерцегонини, Црной Гори или Боки Которской, па и у Трѣсту, Венеціи, Бечу ил' Будиму; да, они име свое народно изъ Срема, Баната и Бачке и у саму Руссію пренеше, и своимъ именомъ једанъ дѣо Русске земље крстише, новомъ Сербіомъ назавши га. —

(продужијесе)

Прегледъ британске трговине одъ године 1831 — 1840.

(продужено изъ бр. 12.)

Грдна насељнія, коя су у Енглезкій, играю у њѣной трговини велику ролу, и много къ тому служе, да се рукодѣліе подиже. Ово є једанъ узрокъ, што Енглези читаве роєве свои сынова у све земље шалю. Башь зато овы брой непрестано и расти. Године 1831 отечество јимъ є дало робе за 80 мил. франка, 1840 за 150 мил. франка. Аустралія се починѣ такођеръ у купованю енглезки рукодѣлія одликовати. Год. 1831 извозъ изъ Енглезке износio є 10 мил. франка, а садъ износи 50 мил. франка. И опетъ велимо, да є овдѣ рѣчь само о Енглезкимъ робама; јерь Аустралія добыя изъ Енглезке и други европейски држава знаменито количство робе и производа, чега прегледъ точно оцѣнитисе неда. Съ удивљенијемъ видимо у списку, да се и Нова Селандіја диже. Јошъ године 1831 трговала є Енглезка съ людожерима овы предѣла; садъ пакъ познато є, да она тамо насељнія оснива, одъ који є многому надатисе. Године 1840 изнела є тамо робе у вредности одъ 1 мил. фр.

Одъ велике су важности они многи неурађени производи, кое насељнія енглезка њой, као за рукодѣліе одвећи нужна, шилју. Насељнія у Аустраліи принела су год. 1831 само до 1,132.000 килограма (на 22.000 центіј) неурађене вуне одъ 13,440.000 килограма (268.000 центіј), што є за своє

фабрике изъ туѣи земля увезла; године 1840 дадоше юй населѣнія аustralска 4,408.000 килограма (88.000 центій) одѣ 22,539.000 килограма (450,000 центій), што є изъ туѣи земля за свое фабрике узела. Овомъ успѣху нетреба се чудити, ёрь се Аустралие жителы умножаваю съ потомцима енглезкогъ поколѣнія, кои су ради, и на посао научени люди. Ёшъ є занимивѣ да Источна Индія, после петдесетогодишнѣгъ безуспѣшнѣгъ покушенія, садъ починѣ изъ свогъ стогодишнѣгъ дремежа будитисе. Найпре становници овы плодоносны предѣла, кое су жедни ныюви господари посылали, искалису одѣ земљъ свое само єдино препитаніе. А шта бы їмъ више и требало? Они ни за се-бе радо нежаню. Зато су се Енглези трудили, да їмъ осећати даду, шта значи сигурност и властитост, безъ чега се човекъ само противъ волѣ на посао одважує. Ови многобойни становници садъ се освѣстише, и Источна Индія шилѣ већь многій памукъ за енглезка рукодѣлія. Године 1840 извезла є 24,886.000 килограма (406.720 центій); год. 1831 само 11,690000 килограма (233800 центій). Ипакъ су енглезке фабрике, кое су 1839 до 123 милиона килограма требовале, потрошиле год. 1840 до 239 мил. килограма. За то пакъ време количество памука, кое є сѣверна Америка у Енглезку опра-вила, подигло се є одѣ 99 милиона килограма на 220 милиона.

Ово намъ као изяснює, зашто су ослобођени робови у поселѣніјама. — Ослобођенѣ робова енглезкій народъ, и нѣгова влада почитує, ма шта се говорило о основима, коя су то произвела. Стварь є ясна: произвodi шећера у енглезкимъ населѣніјама, одѣ како є роблѣ укинуто, на маникъ иду. Кадъ су се робови обучавали, што є одѣ године 1834 — 1838 трајло, и што їй є къ савр-шеномъ одпусту преправляло, дала су на-селѣніја у Антилама манѣ шећера, него кадъ є роблѣ было, т. є. свега 1,750.000 центій, у мѣсто 1,900.000 центій за десетъ прошли

година. Прве године, кадъ су робови осло-бођени, донешено є јошъ манѣ шећера, не-го кадъ су се исти учили, т. є. само 1,415.000 центій. Година 1840 јошъ манѣ є пробитач-на была, ёрь є само 1,120.000 центій доне-ла. По овомъ бы очекивати требало, да прегледи енглезки извоза покажу, да є ума-лиосе извозъ енглезки шећерни отока. Но то јошъ ви. За четири године, кадъ є роблѣ было, т. є. одѣ године 1831 — 1834, вре-дио є извозъ Енглезке у британске Ан-тиле 60 милиона франка; за 4 године, кадъ су се робови учили, износio є 88 мил. фр.; прве године слободе 100 мил. фр. друге пакъ 90 мил. фр. Дѣла показую, да є благостояње становничтва одѣ времена о-слобођења, подиглосе. Разходъ досадашни робова расти. Ласно є увидити, како насе-лѣнія ово умноженѣ разхода одѣ части сво-имъ собственнымъ производима у марви и у средствама препитанія одѣ сваке врсте на-кнадити могу; али се ласно погодити немо-же, како населѣнія то свомъ отечеству из-плаћую, ако не новцемъ одплате, кои є прећашњимъ господарма робова плаћанъ бывао, или тиме, што добываю одѣ повы-шене цѣне шећера.

(коначъ слѣдує)

НАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

Срећа и Слава.

У колико є срећа непостояна, у толи-ко є слава стална. Ону уживамо за живота, а ову получавамо после смрти. Она осла-блява зависть, а ова чува одѣ заборавности. Срећа се текъ желити може, и често є дѣло текъ подпоре наши пратија; слава се пакъ текъ чрезъ напрезање наши сила добыва. Желя славе произлази изъ добродѣтельи. Сла-ва є и била, а и садъ є у сојузу исполнна; путъ юй є крозъ крайность благосиља и проклињања човечества.

Мешайсе съ людма, одѣ кои се че-
му добромъ научити можешъ.

Искрено, дружеско обхожденѣ мора у-
чилиште проницательства и благонаравія за чо-

века быти. Онъ мора одъ свои пріятеля учителѣ себи учинити, пакъ задовольство и забаву чрезъ любопытну полезность поучения узвысити. Разумни люди у таквомъ однотеню узаймно се наслажају. Они, кои горе, бываю са одобренемъ и похваломъ награђени, кою оно, што они веле, добыват; а они, кои слушаю, награђуюсе съ ползомъ, кою изъ разговора црне. Обхождяње и забава мора наасъ дакле и сами наасъ ради прогателно занимати.

Разуманъ мужъ посѣштава домове благосвойствены при дворника, домове, кои наису дворови суете, него су паче позориша велики дарования и великодушны намереня. Између пыи особито се они одликую, кои наасъ у истый маа съ примѣромъ ныовы велики и узвишены добродѣтельй нравствено усавршенствовати, и чрезъ ныову политическу мудрость просвѣтити могу.

ДОПИСИ.

У Вршцу 2 Августа 1842.

У брою 10 пештанско-будимског Скоротече читао сам данас један из Вршца от Јивковића стављений допис, кой се и мене тиче. Я сам подобио из Вршца дописа и у Народным' Новинама чешће— и у колико су се мене касали с' негодованем читао, а и самог доцисника выше пута обиљно усаврштвовао, могу рећи и заповѣдјо, да он у будуће мое име у таквим доцисима коначно поштеди. Побуђена к' томе имам выше; овдѣ нек' буде, ко обаженю вышебройны нѣговы извѣшћая, ово единито довольно, што я никакве пред ћелим родом Србским похвале заслужио нисам, тим мање, што сам я дѣла чина ми Свештеничког по уставном' правису равно другима, и за прискрбити себи и породици својой потребнији свакидашњи хлѣб,— а звана учительског по разсуђењу мои сила и по мѣры скраћене плаће, и ово све по строго належећој ми дужности отправљао. Ђесам ли я такове брижљиво и савѣтно извршивао? своег ученика суд јест вјроје еднострани и пристрастан; и ако сам марљиво испунивао, награди се от Начелства надам.— Што се пак односи до дружства под насловом: „Кафедра Србског језика“ ово є тако незнатно и слабачко биље, да предмет обште пазљивости не саставља; а иначе болѣ бы учнико доцисник да є о том са свим, или бар' за ићко време, док се— ако се?— отрне и подгои, мучао, да не како несмислено то

трубенѣ противан породи вѣтрик, а овай силовиту подигне буру, коя ће нејко билѣ у једном тренутку уништити моћи.— Я овдѣ поменутог доцисника, за избѣжи немилы слѣдства, явно— кад нису на само мои чести совѣти и заповѣти код ића успѣли— позивам, от ића желим и иштем, да се он мене и мои тобоже заслуга једаред окане; иначе оглашавам све ићгове доцисе — у колико се мое хвале тичу — за претеране.

Лазар Стефановић
Парох Вршачкай и Богословије
Учитель.

У Лондону 12 р. Августа 1842.

У наиновијемъ нашимъ извѣстїјама одъ 5 и 9. о. м. показалисмо, одъ каквогъ є великогъ простора утокъ, кои є овогодишња особито богата, у свакомъ призрѣнju преизредна ране жетва на сва одношенија како радиности (Industrie), тако и трговине имала, и како ће благодатно дѣйствовать безъ сваке сумић, ако предстоје ёсени и на зиму сви польски плодови у доволјной громили (масси), и приличномъ цѣномъ разносилисе буду. Досадъ су више била мићија и доказателства пріятие промѣне, юс дѣйствују, него лји саме јефтиноће (будзаштости), ране. Време је непрестано лѣпо, и досадъ є безъ сумић више него полакъ одъ све жетве у Енглезкој, Ирској и Шотланду већ осигурено. Кромпира (као велика часть препитанїја) ће више него икада; а и сви остали ѡсеви успѣвају по жељи наарода.— Армија на страну рану оставе до 18 р. о. м. 8 шилинга на четвртъ*), а после ће по законијной шкали, и висину одъ 20 шилинга на 1 четврт достићи.— Тако ће се до 18 р. Августа на сву у Енглезкој находити се страну рану, одъ прилике 1,600.000 четвртїј, армији платити, и на велику штету шпекуланта јефтинъ лебањ у земљи проузроковати. Мы ћемо у напредакъ о предмету, ране нашимъ извѣстїјама предѣль положити, у толико мирнїје, што за предстоји 12 мѣсецїј никаково штетно дѣйствујуће препятствије непредвиђамо.— Наши умни гледатељи, у реду државне штеди (економије), више су пута годишњи производъ ране свакогъ рода у Енглезкој, на одъ прилике 74 милиона четвртїј узимали, у вредности до 134 милиона штерлинга, къ тому самогъ кромпира на 20 милиона штерлинга вредности рачунаюћи.— Изъ ових малы примѣнанїја лако ће се моћи штета израчунати, која є земља тршила чрезъ то, што су последић године неплодоносне, дакле гладне быле; а напротивъ тога користь увидити, која у овој години, изъ скоро више него 30 процента производа јамично проиходи.—

*) 50 кр. на пожунскїй меровѣ.

КНИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

Изъ Пеште. Матица Србска у своимъ овѣданіемъ вишекратнѣмъ засѣданіемъ заключила є: да се у напредакъ Лѣтописъ писати има строгимъ славенскимъ т. є. црквенымъ правописомъ, а одѣ части и езикомъ.

Трећа часть Лѣтописа Србскогъ за текућу годину изашла є.

Изъ Загреба. Овакога литературна живота кодъ насъ јошъ не было. Обадвѣ тискарне посла имаю, особито г. Гај толико има, да већъ више дѣла узети неможе, аконпремъ є трима пресима повекшана. У ињој се тиска Коло књига II, Погледъ у Босну, Трикѣа ићеме, Османъ Гундулића, Кукулѣвића 5 књига, Земљописъ илирски покраина, Часописъ господарски. Кодъ Жупана ће до кондань изићи на ићемачкомъ езику Берлићева граматика.

(изъ пристрјателскогъ писма)

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Пешта 12 т. м. Данасъ є Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ Карлъ велику радость овдашићемъ жительству причинio. Изъ ютра є съ братомъ своимъ, обштетлюблѣнимъ Палатиномъ нашимъ, и съ ићкима одъ Магнатата походio Лудовицеумъ, где се садъ Музеумъ находити, затимъ Јозефинумъ и парне воденице (Dampfthühlen). После подне є, као што смо већъ у ирећашимъ листу објавили, каменъ основа, на Дунаву новодижућа стапна моста, съ великомъ славомъ положio. Око петъ сатиј Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ и Палатинъ краљевине Јосифъ, средомъ више стотина хватиј дугачка шпалира, кои свечано обучени војници чиняху, на пештанскѹ страну къ мосту дођe. Затимъ є Высокий Гостъ са супругомъ, сынкомъ и кћерю Палатина, праћенъ одъ будимскї и пештанскї грађански конјаника, на свѣлой колесници истымъ путемъ къ мосту дошао, гдѣ га є Пресвѣтлыј Палатинъ, Брать Нѣговъ, са многимъ Магнатима дочекао. Срчано полюбивши се царска браћа, у сајной свити, передъ громогласна „élye en“ узвика, отиду свѣтлу свечаность свршити. Тайникъ дружства мостовногъ градитељства (Brückengesellschaft) г. Ташнеръ прочита на мађарскомъ езику, како є и чимъ поводомъ до оснивания сталнога моста дошло, и како є истини основање. На ово се Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ Карлъ, затимъ пресвѣтла палатинова супруга и дѣчица и самъ Палатинъ Ерцхерцогъ Јосифъ, краљевине

Примасъ, многи Магнати и Свештеници подишишу. То писмо у сребрномъ футролу у основѣ узидано буде, на кои є Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ Карлъ, у сребрной кашики пескомъ га посувиши, првый одъ слонове кости направлѣнимъ чекићомъ ударio, затимъ пресвѣтла палатинова супруга, синь, кћи, и самъ Ерцхерцогъ Палатинъ, Примасъ, и многи одъ Магнатата. Цѣло ово торжество пратила є на крову свираћа војничка банди, и съ будимскї градски бедема ричућа тутнија топова. — Тако се дакле и ова свечаность окончо, и Высокий Гостъ у најсиянїјој свити, поредъ непрестанога „élyen“ узвикаванja, врати се у Будимъ, одѣ куда є после у вече походio како будимскї и пештанскї грађансki, тако и мађарскї народный театръ, кои последњи величествено є како сполја, тако и изнутра освѣтљенъ ћо.

Пешта 12 т. м. Данасъ пре подне Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогу Карлу ишла є на подворенj војничка депутација, у којој є и инвалидски официра было. Последњима Нѣг. ц. кр. Высочество изразio є радость, што свое старе војнике опеть види, рекавши садъ службима: „Тежко ћемо се господу моја кадгодъ више видити, зато препоручујемъ вамъ сынове моје: будите вы ињима то, што су ови стари мени били.“

Пешта. 13 т. м. Цѣлыј овдашији пештанскї и будимскї гарнизонъ, данасъ у 8 сатиј изъ ютра у највећој слави, на будимскї главной ливади предъ очима Нѣг. ц. кр. Высочества Ерцхерцога Карла маневрирао є.

Пешта 13. т. м. Ињ. ц. кр. Высочества Ерцхерцоги Карлъ и Јосифъ данасъ по подне отишли су у Алчућу, а одавде Ерцх. Карлъ у Бечъ.

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВѢСТИ.

Слѣдуюће штатије су упразниће:

У Вашархелю; Ђери; Новомсаду, трећа школа; Темишвару у Фабрики, влашка; Шиду, друга школа.

Цѣна ране у Пешти 11. Авг. Грошић. 6. вр.

	најбоље	средње	лоше
Пшеница	180	170	155
Наполица	136	130	120
Рађа	105	100	95
Єчамъ	85	80	75
Зобъ	67	64	60
Проя	150	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	126	120	—
Св. меса једна фунт.			

Станѣ Дунава.

13. Авг. 4' 6" 0"" — 14. Авг. 4' 6" 0"" — 15. Авг. 4' 6" 0"" — (иадъ 0.)

Листъ овай излази два пута у седмици, свакога Четвртка и Недеља, Четврткомъ на по табака съ образомъ иошива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакој ц. кр. пошти съ полгодишњомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећој се при учредничству у Пешти у Бедемској улици (Bastei Gasse) № 349.